

STUYVESANT
REGENT
IN
DEN
VREEMDE

Colofon:

Foto's: Lenus van der Broek

Illustraties: Frank Spijkers

Correcties Stellingwarfs: Sietske Bloemhoff

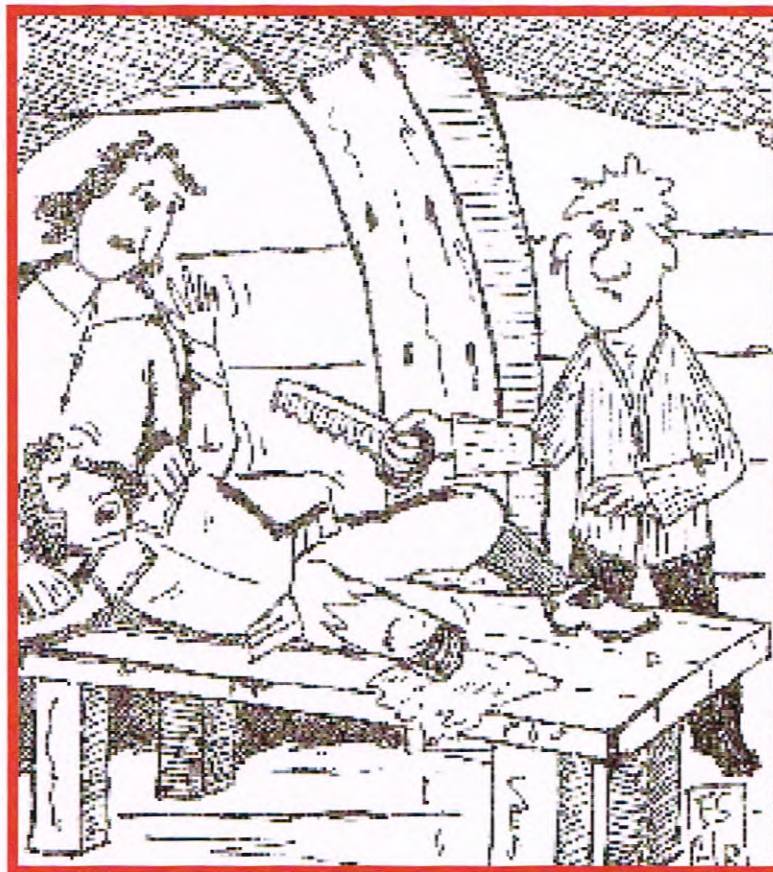
**Deze lesbrief is ook een Histotolk Productie!
www.histotolk.nl**

Omstreeks 1611/1612 wordt er in het Stellingwerfse dorpje Peperga een jongen geboren. Deze jongen zal later vooral naam maken in een ander deel van de wereld. Hij is de zoon van de plaatselijke dominee en zijn vrouw. Hoe dit jongetje heet? Zijn naam is Pieter Stuyvesant. Misschien wel de meest beroemde Stellingwerver!

Al snel verhuist het gezin naar Scherpenzeel, een ander Stellingwerfs dorpje. Vader Stuyvesant wordt daar dominee. In die omgeving zal de jonge Pieter met zijn kameraadjes gespeeld hebben. Wat denken jullie, zal Pieter “ok Stellingwarfs praot hebben mit zien kammeraoties?” De Stuyvesantjes verhuizen later naar Berlikum, in het noorden van Friesland. Weer omdat vader daar een baan als dominee krijgt. Als Pieter oud genoeg is, gaat hij naar de Latijnse school in Leeuwarden. Daar leert hij de Latijnse taal. Dit is belangrijk, want vader Stuyvesant wil graag dat zijn zoon gaat studeren in Franeker. Ook Pieter moet later dominee worden net als vader. En om dat te worden moet je Latijn kunnen. In 1628 hoort Pieter over de heldendaden van Admiraal Piet Heijn, je weet wel, die van de zilvervloot. Hij droomt er stiekem van om net als Piet Heijn te worden. Maar ja, vader wil dat hij dominee wordt... Als Pieter in Franeker gaat

studeren gaat hij daar ook wonen. Op kamers, als een echte student. Het gaat niet zo goed met de studie. De resultaten vallen tegen en Pieter is niet in staat om het schoolgeld te betalen. De Universiteit van Franeker ontslaat hem uiteindelijk. Pieter zal geen dominee worden. Omdat een mens toch moet eten, besluit Pieter om in dienst te gaan bij de West Indische Compagnie. Dat is een grote handelsmaatschappij. Hij vertrekt naar Amsterdam en wordt aangenomen door de W.I.C. Dat gebeurt in 1635. Hij gaat naar de W.I.C. kolonie op de Antillen in het Caribische gebied. Al snel ontwikkelt hij zich als een leider en als de gouverneur in 1643 sterft, neemt Stuyvesant zijn taken over. Tijdens een expeditie in 1644 tegen de Spanjaarden wordt hij op het eiland St Maarten getroffen door een granaat. Hij verliest hierbij zijn rechteronderbeen. Het scheelt niet veel of niemand had verder ooit van Pieter Stuyvesant gehoord.

Pieter is een taaie en herstelt van zijn verwondingen. Hij moet nu wel leren lopen met een houten been. De W.I.C. besluit om Stuyvesant tot Gouverneur Generaal van heel Nieuw Nederland te benoemen. En in 1647 reist Pieter af naar Amerika om aan zijn nieuwe taak te gaan beginnen. Die taak is best moeilijk: het is in Nieuw Nederland en vooral in de stad Nieuw Amsterdam een bende. Een ongeregelde bende, zou Stuyvesant zelf zeggen. Hij begon met strenge regels en wetten te bedenken. En al snel ging het beter in Nieuw Amsterdam. Maar dat was niet alles: Er waren ook problemen met de Zweden, die een Nederlands fort hadden bezet. Ook de indianen zorgden regelmatig voor onrust. In

1655 brak de perzikoorlog uit. Een kolonist had een indiaanse vrouw doodgeslagen, omdat zij een perzik zou hebben gestolen. Stuyvesant moet zijn uiterste best doen om vrede met de indianen te sluiten. Het grootste probleem zijn de Engelsen. Die hebben rondom Nieuw Nederland een heleboel koloniën. Zij willen Nieuw Nederland eigenlijk ook wel graag hebben. In 1664 breekt er een oorlog met de Engelsen uit en wordt Pieter Stuyvesant door de inwoners van Nieuw Amsterdam gedwongen om de kolonie aan de Engelsen te geven. Als de Engelse vlag is gehesen, wordt de naam van de stad veranderd in New York, genoemd naar een stad in Engeland.

Pieter Stuyvesant trekt zich helemaal terug uit het openbare leven. Hij gaat genieten van zijn buitenhuis, vlakbij Nieuw Amsterdam, ehhe New York. Dit buitenhuis wordt de Bouwerij genoemd. De inwoners van New York bezoeken op zondag vaak de tuinen van Stuyvesant. Ook vragen ze hem nog vaak om raad. Pieter is een gerespecteerd inwoner geworden van New York. Als Pieter in 1672 sterft wordt hij begraven bij de kerk van zijn bouwerij.

Het lijkt wel alsof Pieter Stuyvesant in Amerika beroemder is dan bij ons in Nederland. Want er is in New York een hele wijk naar hem genoemd: Stuyvesant Town. Pieters eigen kerkje wordt later opnieuw gebouwd en heet nu "St Mark in the Bowery". Ook is er een Stuyvesant street en een Stuyvesant Square.

... Toch niet slecht voor een jongen uit Stellingwerf!

A) Zet de volgende gebeurtenissen in de juiste volgorde en zet er het juiste jaartal bij

- ◆ Pieter Stuyvesant Gouverneur Generaal van Nieuw Nederland
- ◆ Pieter verliest zijn rechteronderbeen
- ◆ Pieter Stuyvesant draagt het gezag over de kolonie Nieuw Nederland over aan de Engelsen
- ◆ Pieter sterft in New York
- ◆ De perzikoorlog begint
- ◆ Pieter treed in dienst van de W.I.C.

1664 / 1672 / 1647 / 1655 / 1644 / 1635

B) Kleur de volgende plaatsen rood op het kaartje en zet de juiste naam er bij:

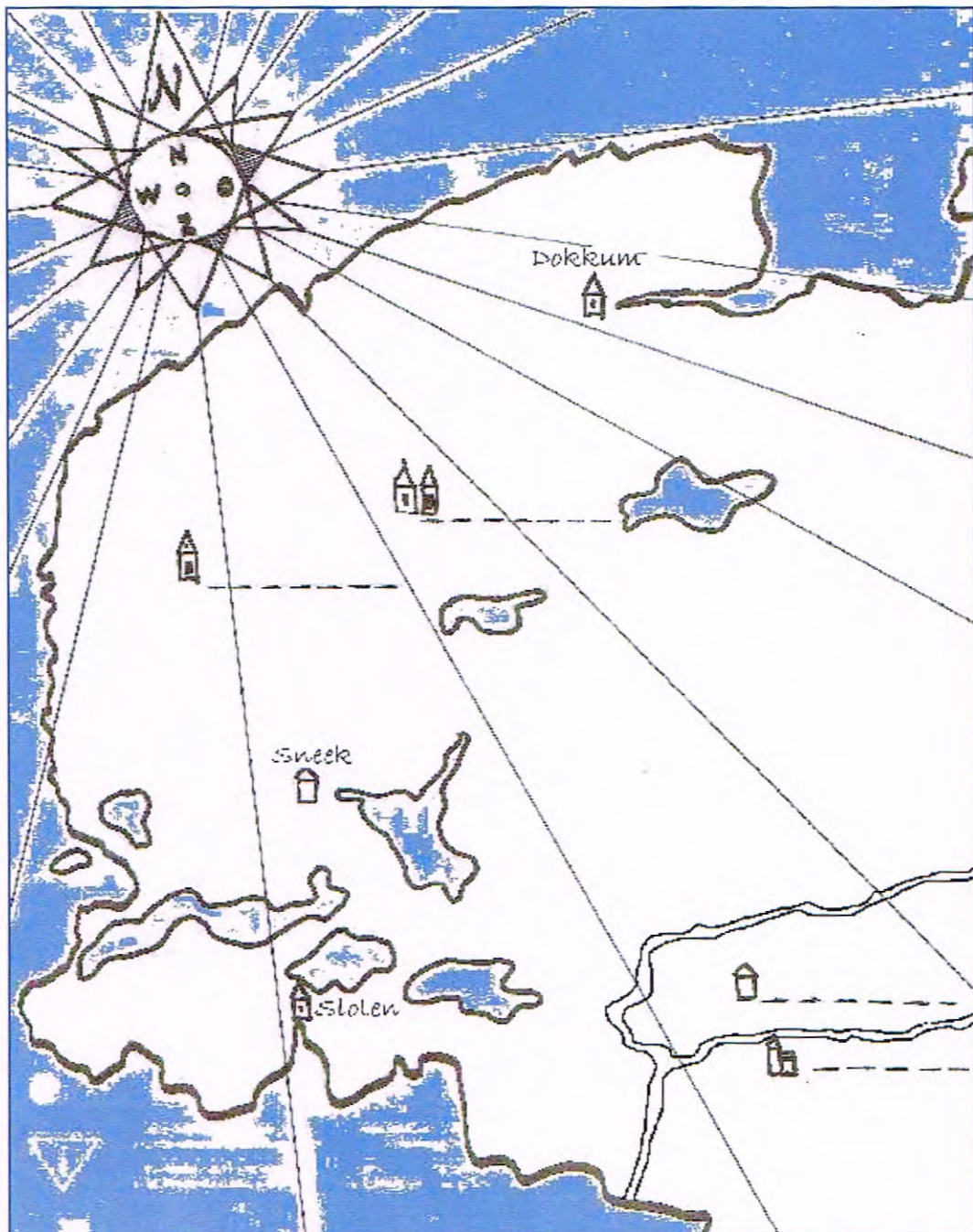
Leeuwarden / Peperga / Franeker / Wolvega

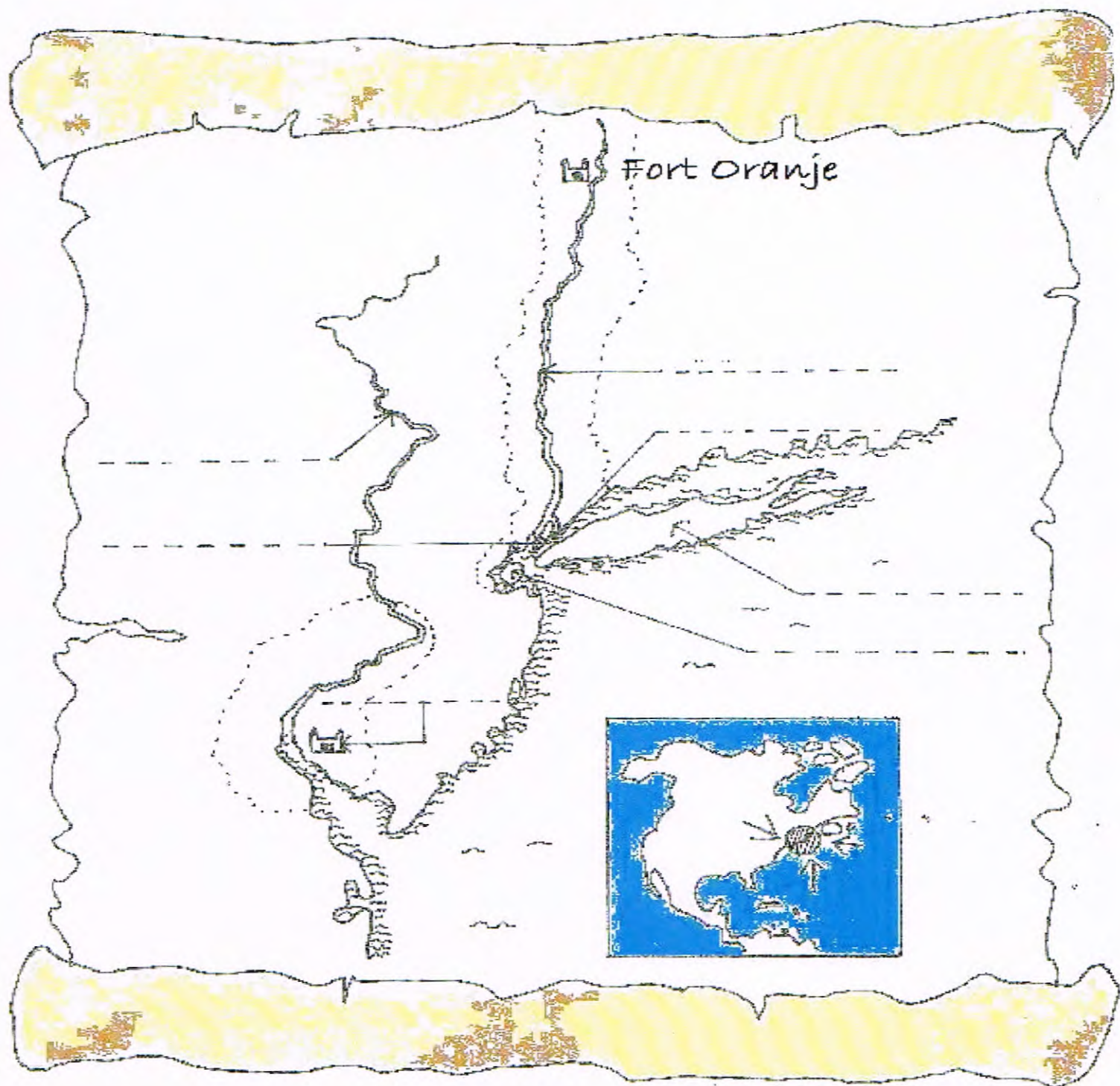
Kleur de volgende rivieren blauw op het kaartje en zet de juiste naam er bij:

Lende / Kuunder

Kleur het volgend gebied op het kaartje groen:

Weststellingwerf

C) Kleur de volgende plaatsen rood op het kaartje en zet er de juiste naam bij:

Nieuw Amsterdam

Kleur de volgende rivieren blauw op het kaartje:

Noordrivier (Hudsonriver), Oostrivier (Eastriver), Delaware

Kleur Nieuw Nederland groen op het kaartje, kleur Nieuw Zweden paars op het kaartje

D) Een heleboel namen van steden, dorpen, wijken en straten in de omgeving van New York hebben een Nederlandse oorsprong.

Zoek de juiste namen bij elkaar uit onderstaande rijtjes.

Het eerste rijtje is de Nederlandse naam uit de 17^e eeuw, het tweede rijtje de huidige Amerikaanse naam, het derde rijtje is de 17^e eeuwse naam in het Stellingwarfs

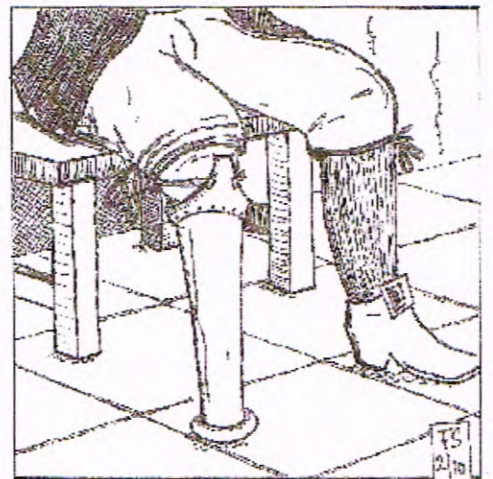
- 1 Nieuw Amsterdam
- 2 Vlissingen
- 3 Waalstraat
- 4 Breukelen
- 5 Nieuw Haarlem
- 6 Oost rivier
- 7 Staten eiland
- 8 Noord rivier

- Flushing
Wallstreet
New York
East river
Staten Island
Hudson River
Brooklyn
Harlem

- Waalstraote
Ni'j Haarlem
Oost revier
Noord Revier
Ni'j Amsterdam
Staoten Eilaand
Vlissingen
Breukelen

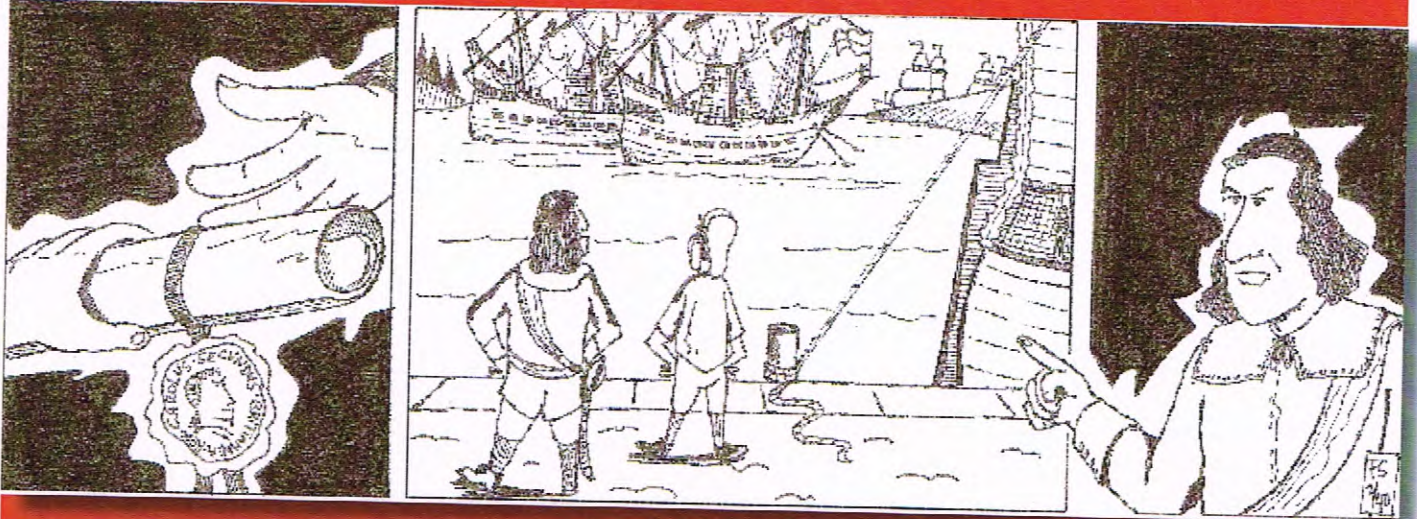
E) Lees in het boekje "De Wraoke van Pieter Stoefzaand" bladzijde 25

Wat vindt Pieter Stoefzaand een "biesterbaorlik goed idee"?

F) Lees in het boekje "De Wraoke van Pieter Stoefzaand" bladzijde 57

Onderaan de eerste kolom zegt Stoefzaand: "Et liekt hier Sodom en Gomorra wel, Van Tienhoven." Wat bedoelt Stoefzaand hiermee?

G) Lees in het boekje "De Wraoke van Pieter Stoefzaand" bladzijde 85

In de tweede kolom, derde regel staat: "Die statmannen laoten d'r gien grös over gruuinen!" Wie bedoelt Pieter Stoefzaand met statmannen?

I P I N E D R A A J N A P S E P I H C S
 T N U N I V E R S I T E I T E R S E D E
 H T D W O E F T O O P R E T E I P R O N
 O Z A I A N E T R A A M T N I S N T M G
 O O A C A R U C R E I V E R T S O O I E
 L O A R E N E G R U E N R E V E O G N L
 T L E E Z N E P R A H C S N M D R V E S
 E H E T N E N N A M T A T S A E D A E E
 N M A D R E T S M A T R O F D M R N E N
 B K G O L R O O K I Z R E P R A E Y E A
 I E R Z E R V P L A K G F D E N V O N M
 E J I R E W U O B D E U Z Z T H I R E E
 N G D E T O A R T S L A A W S A E K W R
 B A V W E S T I N D I E A E M T R E Y I
 R N I J N E D E R L A A N D A T A T O K
 V P E P E R G E K R A K D E J A R D R E
 D N A A L E G N E N A V G N I N U E K E
 V E R E N U G D S T E L L I N G W A R F

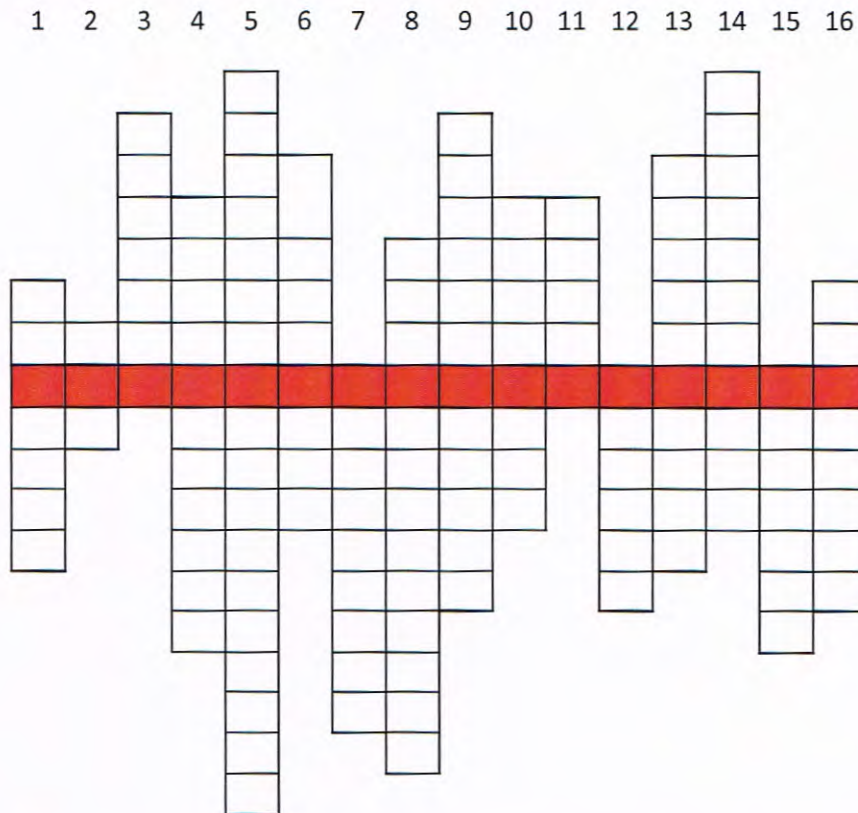
H) Zuuk de volgende woorden:

pieter stoefzaand, ni'j amsterdam, peperge, dominee, universiteit, west indie, new york,
 scharpenzeel, fort amsterdam, zweden, ni'j nederlaand, stellingwarf, amerike, bouweri'je, engelse,
 indianen, oostrevier, noordrevier, manhattan, waalstraote, perzikoorlog, hertog van york, keuning
 van engelaand, wic, curacao, sint maarten, hooltenbien, pieterpoot, spanjaarden, goeverneur
 generaol, statmannen, karke, vot, veren, schip, plak, veer, stad,

le moe'n wel opletten, want as d'r een kommagen in et woord staot, dan staot die in et
 puzeltien niet. Ok staon de woorden in et puzeltien an mekere vaasteschreven.

l) nog ien puzeltien...

Zuuk de juuste antwoorden bi'j de vraogen. Dan verschient d'r in de midden iene naeme die wat mit Pieter Stoefzaand van doen het.

- 1 geboorteplak van Pieter Stoefzaand
2 warkgever van Stoefzaand
3 beroep van Pieter zien vader
4 waar Stoefzaand et bekendst mit wodden is
5 Stoefzaand zien funktie in Ni'j Amsterdam
6 Pieter zien huus in Ni'j Amsterdam
7 gemienteraod van Ni'j Amsterdam
8 naeme van et fort in Ni'j Amsterdam
9 naeme van een oorlog tegen de indianen
10 plak waar Pieter studeerd het
11 bi'jnaeme van Stoefzaand in et boekien
12 volk waar Pieter ruzie mit hadde
13 bi'jnaeme van de Engelsen
14 naeme van de straote die now Wallstreet hiet
15 ni'je naeme van Ni'j Amsterdam
16 Nog ien volk waar Pieter perblemen mit hadden

zweden, newyork, peperge, indianen, domenee, waolstraote, wic, statmannen,
franeker, goeverneurgeneraol, hooltenpote, bouweri'je, stadsraad, fortamsterdam
perzikoorlog, stoef.

J) Zoas jim zien kunnen staan d'r in dit stripverhaeltien gien teksten in de tekstbelonnegies. Verzin jow eigen tekst en maek d'r een kloppend verhaeltien van.

Waarheen met Pieter Stuyvesant?

- Peperga: Kerkje, monument voor Pieter Stuyvesant
- Scherpenzeel: Monument voor Pieter Stuyvesant
- Wolvega: Standbeeld van Pieter Stuyvesant

Lezen over Pieter Stuyvesant:

- De wraoke van Pieter Stoefzaand, strip. Door: Frank Spijkers
- Een ordeloze bende, geïllustreerd leesboek. Door: Mariska Hammerstein
- Strijd om New York, strip. Door Marc Verhaegen en Jan Kragt

